

можливість здійснювати запозичення на вигідних для них умовах. Незважаючи на проблемні аспекти функціонування системи місцевих запозичень в Україні, вони можуть стати необхідним джерелом фінансових ресурсів для максимального задоволення потреб місцевих громад у якісній інфраструктурі при умові належної законодавчої бази та врахування досвіду інших країн [4].

Таким чином, вирішення проблемних аспектів формування місцевих бюджетів в сучасних умовах впровадження процесів бюджетної децентралізації спрямовано на мобілізацію усіх можливих джерел надходжень до місцевих бюджетів, а також пошук альтернативних джерел нагромадження власної ресурсної бази, що забезпечить поступове зростання обсягів бюджетних ресурсів на місцевому рівні, визначення пріоритетних напрямів їх використання для утворення фінансової стійкості органів місцевого самоврядування та ефективного соціально-економічного розвитку регіонів.

Література:

1. Василик О. Д., Павлюк К. В. Удосконалення податкової системи України. *Фінанси України*. 2015. №10. С. 34-43.
2. Возняк Г. В. Бюджетна політика в умовах трансформації фінансових основ місцевого самоврядування в Україні. *Економічний часопис-XXI*. 2015. №5-6. С. 82-85.
3. Слухай С. В. Становлення системи фінансового вирівнювання. *Фінанси України*. 2016. №11. С.15-25.
4. Тулай О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливість його імплементації у вітчизняну практику. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. №121. С. 93-97.

Ожибко Михайло Ярославович
ст. гр. Ф-42, ТНЕУ

Булавинець Вікторія Михайлівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, ТНЕУ

РОЛЬ НЕПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Модернізація системи державного управління та територіальної організації влади, яка відбувається в Україні, має за мету формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних і доступних суспільних послуг. Проте, досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового

забезпечення та наявності достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів.

Курс України на бюджетну децентралізацію визначив нову систему взаємовідносин між державним і місцевими бюджетами та суттєво розширив перелік джерел наповнення останніх. Завдяки процесу децентралізації поступово зростає зацікавленість органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів їх наповнення й активізації внутрішнього потенціалу розвитку. Результатом таких змін є високі і динамічні темпи приросту власних доходів місцевих бюджетів, які за п'ять років впровадження децентралізації зросли з 70 млрд. грн. у 2014 році до 234 млрд. грн. у 2018 році [1].

Загалом, доходи місцевих бюджетів умовно поділяють на власні (ті, які органи місцевого самоврядування можуть «заробити») і передані (ті, які надходять з державного бюджету на безповоротній основі). Власні доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок:

- податкових надходжень, котрі забезпечують нині понад 88% загальної суми власних доходів місцевих бюджетів;
- неподаткових надходжень, які становлять трохи більше 10% загальної суми власних доходів місцевих бюджетів;
- інших надходжень.

Склад та нормативи зарахування доходів до відповідних рівнів місцевих бюджетів визначаються Бюджетним кодексом України. Неподаткові надходження органів місцевого самоврядування 100-відсотково зараховуються до місцевих бюджетів. Відповідно до чинного законодавства, неподатковими надходженнями визнаються: доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; інші неподаткові надходження. В умовах нестабільності економіки та постійного пошуку додаткових джерел наповнення місцевих бюджетів, роль неподаткових надходжень поступово зростає, а тому виникає необхідність детального дослідження їх сутності та визначення характерних ознак.

Дослідження різних наукових поглядів на сутність даної економічної категорії дозволило з'ясувати, що неподаткові надходження відображають сукупність розподільчих відносин примусового, обов'язкового характеру, які виникають між державою та юридичними і фізичними особами з приводу формування централізованих фондів грошових коштів із застосуванням неподаткового механізму мобілізації платежів, з метою подальшого їх використання для задоволення суспільних потреб.

Неподатковим надходженням притаманні багато ознак, якими характеризуються податкові надходження: обов'язковість, примусовість

сплати, фіскальний характер платежів. Однак вони мають і відмінні від податкових надходжень ознаки: еквівалентний характер відносин між платниками і державою; забезпечення збалансування бюджету; специфічні прийоми і методи нарахування і сплати платежів [2].

За фіскальним статусом неподаткові надходження поділяють на постійні(безпосередньо пов'язані з наданням державою та органами місцевого самоврядування платних послуг внаслідок виконання конституційних повноважень, реалізацією майнових прав, здійсненням продуктивної діяльності, експлуатацією державних і комунальних ресурсів, угідь, інших об'єктів загальнодержавної власності тощо) і тимчасові(застосовуються як допоміжні джерела фінансування бюджетного дефіциту чи інших додаткових витрат)[3, с. 123-128]. Однак, вважаємо, що такий класифікаційний поділ є умовним, оскільки частина так званих постійних доходів має швидше випадковий або разовий характер і залежить від фактичного вчинення певних дій, операцій, окремих видів господарської, фінансової, організаційно-правової, дозвільної діяльності. Окрім цього, щораз більші макроекономічні потреби у фінансових ресурсах призводять до поступового нівелювання відмінностей між постійними і тимчасовими неподатковими доходами.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо констатувати, що неподаткові надходження місцевих бюджетів відіграють нині другорядну бюджетоформуючу роль. Стабільно позитивна динаміка спостерігається лише у власних надходжень бюджетних установ, що є наслідком активізації платних послуг у невиробничій сфері. Однак, зважаючи на те, що величина показників неподаткових надходжень місцевих бюджетів залежить від впливу економічної кон'юнктури, вважаємо, що збільшення доходів від власності та підприємницької діяльності, адміністративних зборів і надходжень від некомерційного та побічного продажу, інших неподаткових надходжень можливо досягти лише шляхом забезпечення поступового економічного зростання та підвищення реального ВВП. А це, в свою чергу, покращить фінансові можливості тих органів місцевої влади, для яких стало викликом максимально повне використання закріплених законодавством значних можливостей для наповнення місцевих бюджетів.

Література:

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. URL: https://decentralization.gov.ua/monitoring_2018_10_ua.main-info (дата звернення: 24.03.2019).
2. Сидор І. П. Неподаткові надходження в контексті наповнення Державного та місцевих бюджетів України. URL: <http://sf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/view/556> (дата звернення: 26.03.2019).

3. Пасічний М. Д. Податкова політика України в сучасних умовах. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2016. Т. 21, Вип. 7 (2). С. 123-128.

Оленюк Ольга Андріївна

ст. гр. Ф-41, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Картишин Н. І.

АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ ТА РЕЗЕРВИ ЇХ ЗРОСТАННЯ

Найбільш важливими проблемами сучасної української державної пенсійної системи є нарощення доходів та збалансування бюджету Пенсійного фонду України. Обсяг дохідної частини бюджету ПФУ впродовж останніх років є недостатнім для здійснення необхідних видатків, а отже, існує бюджетний дефіцит. Зростаючі обсяги пенсійних виплат потребують адекватного збільшення фінансових можливостей Пенсійного фонду, тому питання пошуку резервів зростання дохідної бази бюджету ПФУ є актуальним.

Теоретико-методологічні та прикладні питання обґрунтування особливостей формування доходів та оптимізації їх формування є предметом постійних наукових досліджень та дискусій. Зокрема, ці питання висвітлені в працях Г. М. Александрова, А. В. Бренера, Л. М. Качан, О. П. Кириленко, О. П. Коваль, Н. А. Лаврук, Л. В. Лисяк, Н. І. Нарожної, В. А. Янковського та ін.

Доходи є основною складовою бюджету ПФУ без якої неможливе його функціонування. В економічній науці виділяють декілька підходів до класифікації доходів ПФУ, проте найбільш поширеним є їх поділ залежно від джерела формування на:

- власні надходження ПФУ;
- кошти, передані з Державного бюджету України;
- кошти, отримані з інших Фондів соціального страхування [1].

Аналіз динаміки та структури джерел дохідної частини бюджету Пенсійного фонду за 2016-2018 рр. показав, що відбувається зростання частки власних надходжень у структурі доходів бюджету ПФУ – від 43,7% у 2016 році до 57,1% у 2018 році (табл. 1).